

ותפשו בו אביו ואימו

פרשת בן סורר ומורה וחודש אלול

(1) ספר דברים פרק כא

כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה אֵינָנוּ שֹׁמֵעַ בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ וַיִּסְרוּ אוֹתוֹ וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵיהֶם: (יט) וְתִפְּשׁוּ בוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ אֶל זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ: (כ) וְאָמְרוּ אֶל זִקְנֵי עִירוֹ בְּנֵנוּ זֶה סוֹרֵר וּמוֹרֵה אֵינָנוּ שֹׁמֵעַ בְּקוֹלָנוּ זֹלָל וְסָבָא: (כא) וּרְגָמָהוּ כָּל אַנְשֵׁי עִירוֹ בָּאֲבָנִים וְמָת וּבַעֲרַת הָרַע מִקֶּרְבָּהּ וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וַיִּירָאוּ:

(6) זוהר חלק ג דף קצז/ב

אמר רבי אבא, תוהנא על ההוא דכתיב, (דברים כא יח) כי יהיה לאיש בן סורר ומורה וגו', ותפסו בו אביו ואמו וגו', ותנינן, דבההיא שעתא אמר קודשא בריך הוא למשה כתוב, אמר ליה משה, מאריה דעלמא, שביק דא, אית אבא דעביד כדין לבריה, ומשה מרחיק הוה חמי בחכמתא, כל מה דזמין קודשא בריך הוא לבני ישראל, אמר, מאריה דעלמא שבוק מלה דא:

אמר ליה קודשא בריך הוא למשה, חמינא מה דאת אמר, כתוב וקבל אגרא, את ידעת, ואנא ידע יתיר, מה דאת חמי עלי ההוא עובדא, דרוש קרא ותשכח:

בההוא שעתא רמז ליה ליופיא"ל רבנא דאורייתא, אמר למשה, אנא דרישנא להאי קרא, כתיב כי יהיה לאיש, דא קודשא בריך הוא, דכתיב (שמות טו ג) יהו"ה איש מלחמה, בן דא ישראל, סורר ומורה, דכתיב (הושע ד טז) כי כפרה סוררה סרר ישראל:

איננו שומע בקול אביו ובקול אמו, דא קודשא בריך הוא וכנסת ישראל, ויסרו אותו, דכתיב (מ"ב יז יג) ויעז יהו"ה בִּישְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה בִּיד כָּל נְבִיאֵי כָל חוּזָה וְגו', ולא ישמע אליהם, דכתיב ולא ישמעו אל יהו"ה וגו', ותפשו בו אביו ואמו, בדעתא חדא, בהסכמה חדא:

והוציאו אותו אל זקני עירו ואל שער מקומו, אל זקני עירו, אל זקני עירם ואל שער מקומם מבעי ליה, מאי אל זקני עירו ואל שער מקומו, אלא אל זקני עירו, דא קודשא בריך הוא, ואל שער מקומו, דא כנסת ישראל: ועם כל דא אף על גב דכלא ידעין דינא, לעילא איהו, בגין דבי דינא דאימא ואבא קריבין אינון לישראל, ואחדין בהו, וכל קריב לא דאין דינא לקרובים, ופסול איהו לדינא:

בקדמיתא מה כתיב אל זקני עירו ואל שער מקומו, כיון דחמא קודשא בריך הוא דאינון קריבין, מיד סליק דינא משער מקומו, מה כתיב בתריה, ואמרו אל זקני עירו

לחוד, ואל שער מקומו לא כתיב, אלא אל זקני עירו: בנינו זה ודאי, ולא דשאר עמין:

סורר ומורה איננו שומע בקולנו, מאי שנא דהא בקדמיתא לא כתיב זולל וסובא, ולבתר כתיב זולל וסובא, אלא מאן גרים להו לישראל למהוי סורר ומורה לגבי אבוהון דבשמיא, בגין דאיהו זולל וסובא בשאר עמין, דכתיב (תהלים קו לה) ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, וכתיב ויאכל העם וישתחוו, דעיקרא ויסודא אכילה ושתייה, כד עבדין בשאר עמין, דא גרים לון למהוי בן סורר ומורה לגבי אבוהון דבשמיא:

ועל דא, ורגמוהו כל אנשי עירו, באבנים, אלין כל שאר עמין דהוו מקלעין להו באבנים, וסתרין שורין ומנצין מגדלין, ולא מהני לון כלום, **כיון דשמע משה כדין, כתב פרשתא דא:**

(9) ספר מאור עינים - שיר השירים

וזהו (דברים כ"א, י") כי יהיה לאיש הוא הקודשא בריך הוא בן סורר ומורה מדרך הטוב איננו שומע בקול אביו ובקול אמו הם תורה שבכתב ושבעל פה ויסרו אותו רצה לומר הלא התורה מייסרת אותו בכמה מיני מוסרים אלא שהוא לא ישמע אליהם ולא הטה אוזן אמנם זאת פעולתו ותפשו בו אביו ואמו הם התורה שבכתב ושבעל פה יש להם בו תפיסה ואחיזה על ידי מה שלמד והגה בהם הוציאו אותו אל זקני עירו הם החכמים הצדיקים ואמרו בנינו זה סורר ומורה וגו' והטעם אף על פי שלמד בעצמו לא הועילו לו כי הוא זולל וסובא משוקע בתאוות וחיותו היוצא מפיו כן הוא לכן צריך להוציאו על ידי הדבור של הצדיק וזהו ורגמוהו כל אנשי עירו כם החשובים והצדיקים **באבנים באותיות** כמבואר בפר' יצירה ובערת הרע בקרבך על ידי השלכת אותיות הצדיקים ודבורם מכניס בלבו חיות אחר ונעשה בריה חדשה.

(50) ספר שם משמואל פרשת תצא - שנת תרע"א

בש"ס סנהדרין (פ"ח.) בן סורר ומורה שרצו אביו ואמו למחול לו מוחלין לו. ויש להבין הלוא אינו נהרג על מה שהמרה נגדם אלא ע"ש סופו שסופו ללסטם את הבריות, א"כ למה תועיל מחילתם. ...

הכלל שכל עצמה של תשובה שמועלת היא מפני ההשתלשלות עד האבות, ממילא זה שהוא סורר ומורה נפסק חיבורו מאביו ואמו ושוב אין לו חיבור בשלשלת הקודש בודאי שלא יעשה תשובה, ואף אם יעשה לא תתמיד ויחזור לסורו, וסופו ללסטם את הבריות, **אבל כשאביו ואמו מוחלין לו** הנה הוא עדיין נקשר בשלשלת הקודש, שוב אינו נהרג, שיכול להיות שעוד ישוב בתשובה שלימה המתקבלת כנ"ל:

ולפי דרכנו י"ל דכל עונש בן סורר ומורה הוא מחמת **שנפסק חיבורו מאביו ואמו**, וכל זה שייך באדם **פרטי אבל כלל ישראל שבלתי אפשר שיופסק חיבורם משרשם בפנימיותם ושוכן אתם בתוך טומאתם** כתיב, ועדיין חביבותי גבן, ובאותה פרשה ג"כ רמז לימוד זכות שעל ישראל בנו זה ולא דשאר עמין, ופרש הרמ"ז שאף לאחר כל אלה הם חלק ה' ולא דבוקים להס"א, זולל וסובא, בשאר עמין כדכתיב (תהלים ק"ו ל"ה) ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, כמבואר בזוה"ק שם, שוב לא ה' נתירא, שהרי ישארו בפנימיותם טובים, ואם יבוא ח"ו עליהם עונש לא יהי' כי אם בחיצוניותם, כמו דמסיים הזוה"ק וסתרין שורין ומנצין מגדלין ולא אהני לון כלום, והבן:

ויש להבין מה חידש לו יופיאל רבנא דאורייתא הלוא גם משה ראה מראש דהפרשה רמיזא על ישראל ושע"כ ביקש מהקב"ה שביק מלה דא, ומה זה שנחה דעתו מדרשת המלאך. אך להנ"ל י"ל שנחה דעתו מסיפא דדרשא שתלה הכל בהתערבות בין הגויים ומהם באה כל הרעה הזאת, בזה ראה שהשי"ת משגיח עליהם מנקודת עומק המשפט, ומעיקרא ה' מתירא פן בחטאם גרמו לענשם לפי שטחיות מעשיהם כמו שהם הלכו אחר שטחיות וחיצוניות תאוות עוה"ז, אבל כששמע שתולה הכל באו"ה שוב ידע שסוף כל סוף ישראל יזכו בדין הגדול, כי עצם נקודת ישראל היא טובה ואינם מעוותין משפט וכנ"ל:

ונראה שלענין זה מיוסד החודש אלול קודם יום הדין בר"ה להשגיח כל אדם הדק היטב בנקודת פנימיות לבבו, ולעומתו השי"ת שופט ביום הדין לפי נקודת פנימיות לבב ישראל שלעולם אינה מתקלקלת, וכל הרע הוא מפאת הגלות. וזה שאנו אומרים כי ה' שופטנו וכו' כי שם הוי' ממנו נתהוו כל הויות, וע"כ הוא צופה ומביט את מסתרי לבב ישראל כמ"ש (תהלים צ"ד ט') אם יוצר עין הלא יביט וגו', ומזה עצמו באה הישועה לפי עומק מדת המשפט: